

“บ้านหนองแรต” สุรินทร์ สังคมผู้เฒ่าผู้แก่ดูแลกัน

และกัน

written by Peera Songkunnatham | สิงหาคม 11, 2018

โดย พีระ ส่องคีนธรรม

อ.ศิขรภูมิ จ.สุรินทร์ – พบผู้ป่วยติดเตียงวัย 102 ปีมีลูกสาววัย 68 และ 70 ปีดูแลข้างกาย ในชุมชนซึ่งมีผู้สูงอายุเกือบ 1 ใน 4 ของประชากรที่อยู่จริงในพื้นที่ และผู้สูงอายุรวมกลุ่มเข้มแข็งออกกำลังกาย-จำศีล-ออมทรัพย์

จากซ้ายไปขวา: ยายทองอยู่ หงษ์อินทร์ อายุ 70 ปี ยายน้อย จิมมาลี อายุ 102 ปี ยายจรรยา จิมมาลี อายุ 68 ปี

เอ็นหาแต่แม่

“แม่จ๋”

เสียงของยายคนหนึ่งดังขึ้น เรียกให้ยายที่อยู่ข้างๆ สองคนกระโดดเข้าไปพุดคุยด้วย

“แม่บ่อยู่ แม่ไปวัด”

“ไปจำศีลดิ [ไปจำศีลรี]”

“เอ้อ”

นี่คือบทสนทนาที่เคยเกิดขึ้นระหว่างยายจรรยา ฉิมมาลี อายุ 68 ปี ยายทองอยู่ หงษ์อินทร์ อายุ 70 ปี และยายน้อย ฉิมมาลี ผู้เป็นแม่ของทั้งสอง ด้วยวัย 102 ปี ยายน้อยเป็นผู้มีอายุยืนที่สุดในหมู่บ้านหนองแรด หมู่ 5 ต.ชวาวใหญ่ อ.ศีขรภูมิ จ.สุรินทร์

“เอ็นหาแต่แม่” ผู้เป็นลูกเล่า “ว่าแม่ตายแล้วเพิ่นบ่เชื่อ”

ยายน้อยเป็นหนึ่งใน 13 ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงในตำบลชวาวใหญ่ แม้จะออกไปไหนไม่ได้ ยายน้อยก็มีอารมณ์ผ่องใส แม้จะไม่มีฟันไว้ขบเคี้ยวอาหารแล้ว ลูกทั้งสองก็เล่าว่ายายน้อยยังกินข้าวสวยและไก่ย่างได้ด้วยแรงเหงือก และแม้จะความจำเสื่อมจำลูกของตัวเองไม่ได้ บางครั้งเรียกลูกเป็นแม่ แต่ถ้าคันหลังครั้งใดก็มีคนช่วยเกาให้อยู่เสมอ

ยายน้อย ฉิมมาลี ตะแคงตัวขอให้ลูกสาวช่วยเกาหลัง

ในยามสายใกล้เที่ยง สมาชิกวัยทำงาน 3-4 คนของครอบครัวต่างไม่อยู่บ้าน เหลือแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ดูแลกันเองอย่าง ปกติธรรมดา

นอกจากคนในครอบครัวจะดูแลกันเองแล้ว บ้านหนองแตรยังมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยติดเตียงเป็นครั้งคราว โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีสมาชิกถึง 103 คน ในชุมชนที่มีคนอยู่จริง 400 กว่าคนจาก 155 ครัวเรือน

เลื่อนทอง โสปัญหริ ประธานกลุ่มผู้สูงอายุบ้านหนองแตร อายุ 66 ปี กล่าวว่าตั้งแต่รวมกลุ่มผู้สูงอายุทำกิจกรรมต่างๆ มาเมื่อปี 2555 ความผูกพันในชุมชนก็ดีขึ้นกว่าเดิม สมาชิกได้ดูแลสุขภาพร่วมกันผ่านการออกกำลังกาย สัปดาห์ละสามครั้ง และการเข้าวัดจำศีลทุกวันพระ

ในรอบปีที่ผ่านมา กลุ่มผู้สูงอายุบ้านหนองแตรได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นจำนวน 50,000 บาทจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีการทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส เช่น การทำผ้าป่า การบริจาคเงินทำถนน และการช่วยเหลือยามเสียชีวิต

วันที่ผู้สื่อข่าวไปที่บ้านหนองแตรเป็นวันพระพอดี ที่วัดประจำชุมชนมีผู้สูงอายุทั้งชายหญิงหนุ่มสาวจำศีลอยู่กว่า 26 คน ซึ่งไพศรี ศรีไพร ผู้ใหญ่บ้านหนองแตรกล่าวว่านับเป็นจำนวนที่สูงกว่าจำนวนผู้จำศีลในหมู่บ้านรอบๆ ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเสียด้วยซ้ำ

อยากไปหาลูกเต้า

“เป็นหญิงจ้บเอาขนมมาต้อน [ทำไมถึงไม่เอาขนมมาฝาก]”

ยายแปะ หัดกา อายุ 93 ปี ผู้ป่วยติดเตียงอีกคนหนึ่งของบ้านหนองแตรถามขึ้น คล้ายคำตัดพ้อแต่ก็ชวนหัวจนคนที่พามาเยี่ยมระเบิดเสียงหัวเราะ

ผู้สื่อข่าวทราบภายหลังว่า เมื่อกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนมาเยี่ยมยายแปะ มักจะเอาขนมติดไม้ติดมือมาฝากเสมอ

“พี่ก็ลืม ขอโทษ” สติมาภรณ์ พวกดี ผู้ประสานงานโครงการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนบ้านหนองแตร อายุ 42 ปี ขอโทษขอโพยผู้สื่อข่าว บอกว่าลืมฝากขนมไปให้เสียสนิท

ยายแปะ หัดกา อายุ 93 ปี ตามองไม่เห็นและหูได้ยินเพียงข้างเดียว ขอให้ผู้สื่อข่าวประแบ่งให้ทั่วหลังตลอดไหล่เพื่อ
กันเหนียวตัวยามนอน

เมื่อทราบว่ายายแปะหูตึง ผู้สื่อข่าวก็ตะโกนใส่หูยายแปะอยู่นานกว่าจะรู้ว่าตะโกนผิดข้าง มีแต่ข้างซ้ายเท่านั้นที่
ยังพอใช้งานได้ เมื่อเริ่มสื่อสารกันรู้เรื่อง ยายแปะก็เริ่มพูดเรื่องต่างๆ เสียงดังฟังชัด

“มันบ่ใช้เด็ก พอแต่ฉ่างบ่ได้” คือคำตอบต่อคำถามว่าเจ็บป่วยบ้างหรือไม่

“อยากไปเฮียนลูกเฮียนเต้า แต่ฉ่างบ่ได้ [อยากไปบ้านลูกเต้า แต่ฉ่างเดินไม่ได้]”

ที่บ้านยายแปะมียายสอน ตี๋แอ้ ลูกสะใภ้วัย 56 ปีและเต็กวัย 8 ขวบอยู่ไม่ใกล้ไม่ไกล ยายแปะมองไม่เห็นและมี
ปัญหาสะโพกที่ทำให้ไม่สามารถออกจากบ้านได้

เมื่อทราบว่าผู้สื่อข่าวเดินทางมาจากเมืองสุรินทร์ ยายแปะก็ถามว่า “ผู้จักบ่มบ่” คนรอบข้างอธิบายให้เข้าใจว่าบ่ม
เป็นชื่อหลานที่ไปทำงานในเมือง

“หมู่พวกเกิดมานากันก็ตายเบ็ดแล้ว” ยายแปะกล่าว “มือเหิงละข้อยสิตาย [เมื่อไหร่ละฉันจะตาย] ข้อยรำคาญ ผมงก็
ญาว คั่นก็คั่น”

บุษมาลี แก้วสุจริต ผู้อำนวยการรพ.สต.ขวาวใหญ่ กล่าวว่าผู้สูงอายุในบ้านหนองแรดมีสิ่งแวดล้อมที่ดี กำลังใจค่อนข้าง

ข้างดีเมื่อเทียบกับผู้ป่วยติดเตียงในชุมชนใกล้เคียง ซึ่งหลายคนเจ็บป่วยหนักกว่า เช่นเป็นโรคเบาหวานต้องตัดขาหรือขาดผู้ดูแลใกล้ชิด

“สิ่งแวดล้อมจะดีสำหรับผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยไม่ถูกทอดทิ้ง แม้คนไข้อาจไม่ค่อยมีกำลังใจบ้าง” ผู้อำนวยการรพ.สต. ขวาวใหญ่ กล่าวถึงบ้านหนองแรด

บุษมาลีกล่าวเสริมว่า รพ.สต. ทำงานร่วมกันกับหลายฝ่าย ทั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทางตำบลขวาวใหญ่มีงบประมาณดูแลผู้ป่วยติดเตียงจำนวน 60,000 บาท ซึ่งอบต. เป็นผู้ส่งโครงการสมัครไปทางหน่วยงานสาธารณสุข

ด้านการดูแลต่อเนื่อง บุษมาลีอธิบายว่าทางรพ.สต. ทำงานประสานกับพยาบาลวิชาชีพ ผู้รับหน้าที่เป็น “CM” หรือ care manager ออกแบบแผนการดูแลต่อเนื่องและสรุปความก้าวหน้าผู้ป่วยติดเตียงทั้ง 13 รายในตำบลขวาวใหญ่ ประสานกับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุซึ่งเพิ่มผ่านการฝึกอบรมมาในปีนี้อันจำนวน 4 คน ยกกระดับจากอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เป็น “CG” หรือ caregiver โดยทั้งหมดนี้มีแพทย์ที่ปรึกษาซึ่งสามารถติดต่อกันผ่านทาง video conference

สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ [ระบุว่า](#)ปี 2560 เป็นปีแรกของประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่มีประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ และประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านจากสังคมผู้สูงอายุ (aging society) เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society)

การเปลี่ยนผ่านนี้หมายความว่า จากจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 7 ของประชากรที่อยู่จริงในพื้นที่ตามเกณฑ์ aging society สังคมไทยกำลังจะเข้าสู่ภาวะที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 14 ของจำนวนประชากรตามเกณฑ์ aged society

กลุ่มผู้สูงอายุบ้านหนองแรด รวมตัวกันมาตั้งแต่ปี 2555 ปัจจุบันมีสมาชิก 103 คน ในหมู่บ้านซึ่งมีจำนวน 155 ครัวเรือน ลูกบ้าน 647 คน นับเป็นร้อยละ 15.9 ของประชากร

แต่เมื่อไม่นับลูกบ้านผู้ไปทำงานต่างถิ่นจำนวนประมาณ 200 คน ก็นับว่ามีผู้สูงอายุอาศัยในชุมชนถึงประมาณร้อยละ 23 เลยทีเดียว เกินเส้นแบ่ง aged society ที่ร้อยละ 14 ไปไม่น้อย

ไพศรี ศรีไพโร ผู้ใหญ่บ้านหนองแรด อายุ 52 ปี กล่าวว่ากลุ่มผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งเรื่องการออมเงิน โดยมีกองทุนแม่ของแผ่นดิน และมีสถาบันการเงินชุมชนหักเบี่ยยังชีพผู้สูงอายุแต่ละคนเดือนละ 50 บาทไว้ออม

“ชมรมเรารวมกันได้ มีญาติธรรม” ผู้ใหญ่บ้านกล่าว

ผู้ใหญ่บ้านเล่าอีกว่าเนื่องจากบ้านหนองแรดไม่ได้อยู่ติดทางดำ [ถนนลาดยางมะตอย] แต่ก่อนทางราชการก็ไม่คุ้ม
เคย จนราวๆ ปี 2547 ทางราชการจึงได้เลิกจำสับสนกันกับบ้านหัวแรดและบ้านหัวแรดนาโพธิ์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านอยู่ใน
อำเภอศีขรภูมิเช่นเดียวกัน

บ้านหนองแรด [ตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2469](#) เดิมเขียนว่า หนองแรด เนื่องจากตั้งชื่อตามหนองที่มีผู้พบเห็นแรดมา
กินน้ำ แต่ทางราชการได้สะกดด้วย ด เต่า จึงเพี้ยนมาเป็น หนองแรด เช่นทุกวันนี้